

ի Արքանեան Հայուսութեամբ կա մժողն իցէ ք ।

և առ Ձեւոց երրորդ՝ զինի բնակութեամբ ձերոց կատառ կ անու տնից ցեղալ յախի շեառն ի հրազնի Պօլոտ մէնիցին տաղով վարու խառաճարակութեամբ նայնոց քա զաքին երկուստառան է (1000) տեսեթի նըս գետոց, հրամայելք հաստութել անը մագիստրոսին (իրաւապան) եռ անք ըստ ձերոց սրինաց և սովորութեանց փորել դատաստանո և զիրու ւ ունա, բնադրելով ի ձէնջ զդատաւոց վիճակածիւթեամբ, որքև տրդին նաև ւ որեցեալ ը լիցին աստիճանոք և փարձիւ ըստ կարիստութեան Վզգաւ գաւառի և ե եղիցին ենիժ ի խոսեաց թեան Կամետանիկական է վոխարքայա կոմը կ կառավօրութեան ։ ի քաղաքոն և ի գիւղորայս ռակս պահպանութեա ամենայն հարկաւոր պատահմանց կարգեցի յաստուկ տնձն ի Հյուռատու (Հյուռատու) որ և ոչ ունիցի մասնակցուա թիւն գամասատանական գործոց այն բնակչացն այլ եղիցի միայն ող հազարի և այցելու նոցին ։

ա Կարձեալ յետ մասներոյ իւրաքանչիւրոց և ընորելոց վասն ինքեանց զորպիսի և իցէ ձեզ կացութեանս ի սերութեամոն, այնիպիսի այն շնորհեմք տրդիւնուաորիլ ի յաւիտեան մշտնիւնու որաբարոր յետագայիւքն իւրեա ո ոցնորիւք ամենիւք ք զորժ ըստ հոտորակ կանոնադրութեան մերոյ իւրաքանչիւր յեղք բնակչաց տէրութեանս արդիւնաբարին որպիսիք են տղառու րէն դործածումն առ և առջ և վաճառաց որպէս արտաքսոյն նոյնաբէն և ի միջի տէրութեան մերոյ ։ և վասն առաւել չափաւ էտութեամն ի նոյն թոյ ըստոր մէն ձ ու ձերովք եախիւքն շնորհեանու վաճառաւականանու յօրինել զիփի տանիք և արդիւնաւոր ֆապքիրու զառա տըս, (գործարանս) միդայիւռայդիս և որ ընդու ամիջին նայնոց ամենայն կերպ գինի

ի խալիւրոց շնորհել աներ բնակութեան ձերոց մանր մանր զափիսը բայց և այլուն թեք ի մէջ երկրին ըստ սատաց պահեց և որչկով (տուկառառ) վահանակը կորէք գրանմորդք ասաւոր (օղին) շնորհ ու ցէ իւրաքանչիւր որ սրիս ասկոյն ոչ տարց ցէ կերպութեանց առաստաց այլ միա սին վասն ինքեանց գրածածելոց ։ մի ով բանին զամենայն եպիթամութաց մասու ցանել ըստ յանարտ թեան և կարողութեան խրոպանչիւր որց և վայ մէլիւ ամենայնիւր նորոք ենիմ ունուուրմած առջանեցի մերց համանառութեան և պահպանաթեան պիտ նոց արգիւնաւորիլ ։

“Օ այս ամենայն տառեւելութիւնն մէք չնորհեմք հանդիսակէն ամենայն հասարակութեան և յետագայիւքն ի յաւիտեան ժամանակաց կամ տառա ւ ել հաստատութեան մենա ստորագրեցաց ձեռոք մերօք և թագաւորութեան կընա քով տմբացու ցանել բրամբացաց ։ Տաւեալ եղին յարքայնիւրատ քաղաքոց մերում Անկապեարասուրք ։ յա մի ի ձնողենէ Քրիստոփ ԱՇԴՅ, յամ սեանն նոյն մրէրի 14. և ի թաւակա նաւթեան մերում առանեւալ ամիւ ։

Վ Ենանիոց հիւսիսայնն դաշնակցաւութեան Ուն ։ ի հապասառ Պ, Պետք բան արեւալապէտ Պրօֆեսորը բանձնելով խմբագրութեան ինքնակիր յօդուած մի հայկական գրոց վերայ, ինդրած է տպագրութեամբ հազորա գել բանասիրաց իւր կարծիքը ։ յայս ներով միանդամայն ոք շատ ուրախ կը լինի, եթէ իւր գրաւածոցն վաց հեթանուոր զիսողութեաններ տեսնե որ և իցէ բանասիրի կողմէն ։

Ուստի ուրախութեամբ պրոփ կը մասու ցանեմք ահա ընթերցուցաց միւ շնորհ յագուածը, յաւառապէտ ոք նացա սէր Պրօֆեսորը կը համձի ժամանակի

ուս ժամանեակ համարոք եւլ մեզ տապաց գրիլը վաճառզան գրառաւար տեղեկան թիրաններ ասիրական բողոքաց և մանուռ և անդ հայկական հնութեանց վրայ զորո երկար ժամանակէն ՚ի վեր տես ձանձրոց կը հետապուղիւ ։

• Ա անշահայիւն Հրայ:

Ի Ա ենետիկ յամին 1865 ՚ի լրա ընծայեալ մատեանն Պարտ-ին- առաջ ըն դպրո-ի թանց պարունակէ բազում մանրախոց քննութիւնու ՚ի վերայ մատենագրացն այսոց և յերես-8-24 ունի գլուխ մի ՚ի վերայ հայկական գրաց Պակայն յայսմ գլուխ բանի մի բանք գտանին որք ու ամենեւ ին հաստատեալ ինձ թուին և զգոց այլ կարծիս ունիմ Յանդէնիմ առա ըստ իմում տկարութեան կարձ ՚ի կարձոց խօսիլ ՚ի վերայ այսոցիկ յառաջադցն ազաշելով ներեկինն եթէ բազում վերակա գտնիք ՚ի բանս ուրումն հայասիրի այլ ու հայագիւու ։

Ի սկզբանն ասէ մատենագիրն եր 9 ունին Հայք վեւեւագիրն որ սկս և այլ ազգք հաստառելով զայս ՚ի բանից խորենացուցն գրելոց ՚ի վերայ արձանագրութեանց բանդակելոց ՚ի Համբրամայ ՚ի բազում տեղին Հայաստանի մատենարապէս ՚ի բերդին Վանաց և յօդէ ՚ի վերջ եր 9 այսպէս Հայաստանի մէջ Հայոց համար գրուած արձանագրութիւնը պէտք էր որ իմանալի ըլլային նու և Հայոց ապա թէ ոչ ընդունայն պարծանք մը կըլլար Համբրամայ գրիք անանկ միջոց մը գրանածելով որով անկարե մէ կըլլար իրեն վախճանին հասնելու Բայց ինձ թուիք թէ այս ոչ է հաստառութիւն կարծեացն նորայ ՚ի անց գտանին այսպիսի արձանագրութիւնը նա և յօդը բազում առաջ մը կըլլար յարն այսինքն պարագանէ ՚ի իմանակ իրեն Սար և այս ու ասիցն են կըլլար Համբրամայ գրիք անանկ միջոց մը գրանածելով որով անկարե մէ կըլլար իրեն վախճանին հասնելու Բայց ինձ թուիք թէ այս ոչ է հաստառութիւն կարծեացն նորայ ՚ի անց

այսպիսի բանդակիալ են ՚ի ընդուն աղդային ՚ի մէջ որոց գտանին ու իւ եթէ Պ Հնիք անդպիսի կարծէ թէ այնարիկ Հայկակէն են այս ենթադարութիւնու նորա և առանց հաստատութեան ՚ի մատեալ առաջ կըլլար իւ իւ գանդացաց կանգնեցն յայլ և այլ տեղին Սար արձանա ըստ ամենական և ցոյն գրով որք անձակօթէ ին և մինչեւ ցայցմ են ազգացն որք բնակին յաշխորհն այնուիկ ։

Եթու 11 ասէ մատենագիրն ու Պ Հ սիր հիւստացին բնակիչը Որոց հետ մեր աղգն ալ Օ Ենոսի գրեթրով սկսան վարութիւն գրոց կիրառաւթիւնը նշուան որբայն Վրիփարի լուսաւորչ ժամանակ դիմացու աւ անկէ ալ մինչ շեա որբայն Խերոպաց օրը ապա տար բերութեամբ ար եկեղեցական բռն ներա մէջ բանարէն ու ասպերէն կը գործած ին քաղաքական իրաց կիրառաւթեան համար պահելով Օ Ենոսի գիրը և կամ պարզավան առաները ու

Այս յայտ ասորակա առականէ քան զի ոք գիտէ թէ երբ գտեալ և ներածեալ են Օ Ենոսի ոյրաբենքն և առանց երկրացանց Պահլաւ ոյցի առաջ քըն համագոյն են քան զ Օ Ենոսին այս պէտ զի Օ Ենոսի թերեւս նորաց ոյն են քան զ Խերոպացինն ու

Ելա մատենագիրն խօսի ՚ի վերայ գիւտի գրոցն որ ՚ի պրոցն Խերոպաց և յետ պատմելոց զձանապարհորդութենէ զայլաւորութեանց և հուակ յետոյ զյոյշնութենէ տառիցն նորա բաղդատէ զբան գրոցն հնոց ՚ի բանից աշակերտացն սրբոյն Խերոպաց այս միայն յայտ է թէ ունին Հայք գիրս յառաջ բան զտուրեն Խերոպաց ոյլ աշ երեկի յայտնապէտն թէ բոլորս մին նոր ոյրութենսեա Հայոց ոտքն Խերոպ կամ թէ լըացցց միայն զ կայ նիշեանսն այսինքն զիշնակ ։ Ընդհանըն կարծէ թէ հայկական առաջն պմեա

Ներեւան ՚ի 11. Ո՞նքասրաց սկիզբն ու սին և ելին, այլ Վաղիկ և 1 արդան ման նման մրայն զլացութիւն՝ ՚իր զիկ՝ եօթն, իսկ Վարդան շրեքտա սան տառից: ՚ի գիտեականացն Հայոց ումանք ՚նորհալւոյն հետեւին, ումանք Վաղիկոյն և այլք Վարդանայն, բայց մերն մատենագիրն յայտնապէս ոչ առ սէ զոր բնիք կարծէ: ՚իր հարկ ինձ թուի զիմ կարծիսն յայտնել:

՚ի հին ժամանակն ոչ գիտեմք յոր մէ ժամանակէ հետեւ թերեւու յաւ ռաջ բան զի ազարշակ առաջին Հայք ունիին առանձին տառ: Շայս վիա յէ Փիլիսոփատոս և աշակերոցն որբոյն ՚Եպրազայ, խորենացին ։ Փարպեցին և կրիւն, որ և իմացուցանեն՝ թէ ՚յանիշեան տոռքն ոչ տարբեր էին ՚ի հնոցն, այլ մի և նոյնի էին: ՚Իրողի միք էին առաքք այսորիկ և որբան, ոչ որ ասէ: բայց ՚ի քննութեանց գիտուն ՚Երրուպացւոց գիտեմք՝ զի գրեթէ ամենայն ազգք ՚ի Ռաբելընէ տախն զայրութենան, ուստի յոյժ հաւանական է՝ թէ և սյրութենքն Հայոց ՚ի նմանէ ծնան. և զի այրութենքն Ռաբելացւոց կամ Փիլիփեցւոց, որ ՚ի Ռաբելնէ ելեալ են, քան և երկաւ տառս ունին, առանց երկրայսա նաց թիւ հին տառիցն Հայոց ոչ աւելի էր: ՚յարփիկ ոչ բաւական էին վան թզուի Հայոց, և յայսմ պատճառ ու ստորքն ՚Եպրոպ զայկասութիւնն իմանալով խորհնէր լընցուցանել կամ նորոգել բոլորպին զայրութենան: ՚ի թէ զտառն զամենեսին նորոգեալ եր, նմանութիւն ոչ դոյր ՚ի մէջ ՚Եպրոպական և ՚Ռաբելնացւոց առաջիցն, ասկայն դիւրին է բաղդատութիւնն ՚Եպրոպական առաջիցն ընդ տառից Ռաբելնացւոց և Փիլիփեցւոց որ ճշգրիտ ցուցանէ, զի քանի մի, այսինքն հնագոյնքն յայնցանէ, յոյժ նման են պատցիկ տրմէ: յայտ է, թէ ստորքն

՚Եպրոպ ոչ բաղրավին նորոգեաց, սյրն միոյն լրացոց զիին սյրութենան ։ ՚Եպրոպիկ առե՝ թէ ՚յանիշել քանի և եօթին գիր ասեցզ ոչ առենց՝ այլ պահ հետ ընդ իր զիմ Հայկական տոռութիւն ի իշխան առեալ է և կամ Վաղիկի ՚ի նը մանէ, վասն զի յայտ է թէ ամենայն հայկացն այբուրենքն քան և երկու տառս միոյն ունին և լոկ յօդաւորութեամբ ձայնուորաց ոչ կարեին լըրանալ պակտուութիւնք հայկական տառ որից: ՚յապէս ահա, ձշմորտութիւնն միոյն գտանի ՚ի գիրն ՚ի արդանաց որ առե՝ թէ ՚յ. ՚Եպրոպ առեալ զիանիէլ եանքաններկու տառսն՝ զրկեցասան այլտառս յօդեաց, և յայնմ միոյն թուի սխալի. զի ասաց թէ յաւուրս թագաւորին ՚եւոնի ՚ի Վիլիկիոս գտաւ գրամմ մի հին կռապաշտթագաւորացն Հայոց հայերէն տառիւք: ՚յանզի մինչեւ ցոյժմ ոչ գտաւ և ոչ մի գրամմ հայկական հնագոյն քան զեամանակուն ՚Խորինեանց հայերէն տառիւք: և այս միարանք առանց երկրայրուաց ծնաւ ՚ի նմանութենէ Պահլաւացի և հոյ կական տառիցն: ՚յա գրամմ, զոր որպէս թուի, բնիքն ՚ի արդան ոչ ետես՝ ՚յատանեան էր:

՚յան ՚Յորփի, ՚Յունական և Պարուկական գրոցն, զոր Հայք ՚ի գործ ածելին յառաջ քան զաւրբն ՚Եպրոպ, տուելին է՝ թէ ոչ էին յարմարագոյն քան զայոցն, այլ ՚ի հարփիկ ընկալան Հայք զայնուիկ վասն առաջին եկեղիցականացն, սրբ էին կամ ատրիք կամ յոյնք և վասն գործոյն դիւրանի թագաւորացն ընդ Պարփիկս և այսպէս մոտացան զիմին առանձին պրոտէենն ։